

RINGE EFTERSKOLE
1987

febru 1987

Kære Ven!

Di ønsker en rigtig glad

Fre og et vellykket nytår!

De redelige, hjælpsomme og

åbne sind, spredes altid

lys omkring dig. Fast hold

dette lys for altid. Det vil

være til vellykkelse og

glæde for dig selv og andre!

De mange år ved din side

har været brygge. De vil

aldrig blive glemt, det!

Kærligheden omkring dig

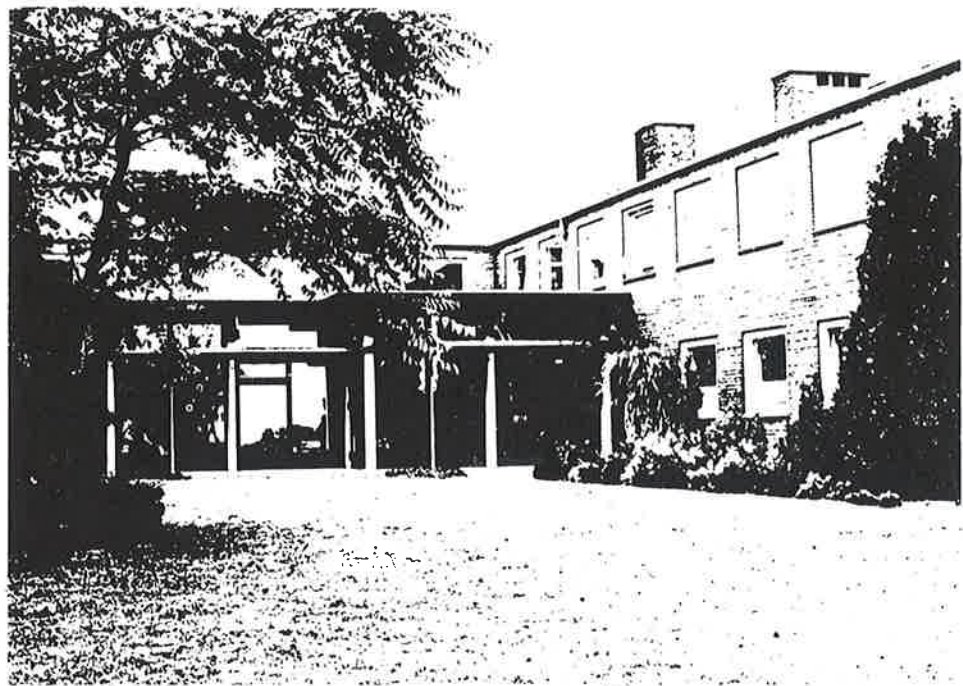
diengard og Andersen

Ringe Fri- og Efterskole

Årsskrift 1987

58. årgang - udgivet af elevforeningen

Fra skolens formand

På Ringe Fri- og Efterskoles generalforsamling i maj 1987 meddelte Kirsten og Gunnar Kjær, at de ønskede at fratræde deres stilling pr. 1.8.88. Stillingen blev opslået ledig, og ud af meget kvalificerede ansøgere har bestyrelsen valgt Uffe Bo Østergård og Soffia Danielsdottier. Dette valg blev bekræftet (som vedtægterne siger) på en ekstraordinær generalforsamling 2.12.87. Uffe Bo Østergård, der er 38 år, er født og opvokset i Kværndrup som søn af gdr. Lars Bent Østergård, i et hjem, som var stærkt tilknyttet friskole og egnens folkelige og kulturelle liv.

Efter realeksamen og et år som landbrugsmedhjælper tog han delingsføreruddannelse på Vallekilde Højskole. I 1968 afsluttede han sin værnepligt og påbegyndte højere forberedelseseksamen ved Th.

Langs Seminarium i Silkeborg, hvorfra han dimitterede med lærer-eksamen 1974.

Soffia Danielsdottir, der er født i Reykjavik i Island, er 36 år. Efter realeksamen var hun et år som udviklingsstudent i USA, derefter tog hun uddannelse som børnehavelærer på seminariet i Reykjavik. I 2 år var Soffia leder af en børnehave der, i 1974 blev de gift i Island, og samme år blev Uffe ansat som lærer på Vejstrup Ungdomsskole, og Soffia var ansat som børnehavelærer i Svendborg. I 1978 flyttede de til Kerteminde, idet Soffia begyndte en uddannelse på Kerteminde Husflidshøjskole. Samtidig var Uffe ansat som lærer i folkeskolen. Familien består desuden af tre drenge, Bjarke 10 år, Daniel 7 år, og Lars Bo 5 år.

Lysten til at komme ud i verden og opleve noget nyt, fik i 1981 familien til at søge ud gennem Mellempølsdal Samvirke. Det blev til 3 år som projektleder ved en håndværkerskole i den østlige del af Zambia, hvor de stod for opførelsen af værksteder, lærerboliger m.m., og for den daglige undervisning af voksne elever. I 1984 blev Uffe gennem Danida ansat som undervisningsinspektør og koordinator ved ministeriets hovedkvarter i Lusaka (hovedstaden i Zambia), og Soffia underviste samtidig fuldtids ved en engelsk skole. Familien kom tilbage til Danmark i maj 87 og er nu ansat ved Nr. Broby Fri- og Efterskole.

Vi håber og tror, vi vil få et mangeårigt, godt samarbejde med det forstanderpar!

En god jul og godt nytår ønskes alle årsskriftets læsere.

Bendt Jensen

Kære tidligere elever

Status ved grænsen til et nyt livsafsnit

Nu efter snart 35 år i skolens tjeneste, hvoraf vi i 22 år har været tilknyttet denne skole, er det tid at gøre forandring. Således har Kirsten og jeg da også meddelt bestyrelsen og skolekredsen, at vi fratræder vor stilling pr. 1.8.88.

Når der ses tilbage på tiden i Ringe, og perioden søges vurderet så godt som det nu lader sig gøre, er vores konklusion, at det har været et særdeles rigt og meningsfyldt livsafsnit. En periode, fyldt med opgaver og udfordringer, tillagt det største frisind og tillid, udvist både af bestyrelsen, skolekreds og medarbejdere.

Der er sket en stor udvikling, både hvad elevtilgang og udbygning af skolen angår; men man må også her huske, at vi har været båret af medvind, både økonomisk og ang. elevtilgangen! Sådanne vilkår er ikke tilfaldet alle ledere af denne skole før vor tid.

Skolens over hundredårige historie beretter om kampen for dens overlevelse, og om personer, hvis energi, nøjsomhed og tro på den frie skoles ide til enhver tid stod *urokket!*

1966 overtog vi ledelsen af skolen efter Karl Hedemann. Den stod nyrejst, kun 12 år gammel, og dens indretning var, set i forhold til tiden, helt tidssvarende.

At Hedemann således kunne aflevere sit 26-årige livsværk med et så fornemt resultat, var ingenlunde en selvfølge.

1940, da tyskerne havde besat Danmark, overtog han den daværende Ringe Fri- og Efterskole, beliggende på hjørnet af Søvej, med gamle, trange bygninger. Der var kakkelovnsfyret i alle klasseværelserne. På elevværelserne fandtes der ingen varme. Vand måtte hentes af eleverne, altså ingen bruserum. Hertil kom rationeringen af fødevarer – og af brændsel.

Enhver kan forestille sig de enorme vanskeligheder, der var forbundet med overhovedet at holde efterskole under disse forhold. Men Hedemann og hans kone, Dagmar, overvandt vanskeligheder-

ne og førte skolen frelst igennem den sværeste tid i skolens historie.

Pålagt denne store byrde og dens uhyre pres blev Dagmar Hedemann mærket af sygdom, og med krigen vel overstået, på vej mod lysere tider, døde Dagmar Hedemann i 1947.

Ramt hårdt af sorgen og savnet af sin kone overvejede Hedemann at holde op som leder af skolen; men han overvandt denne tanke. Helstøbt, samvittighedsfuld og viljefast, som han var, besluttede han at fuldføre den drøm og de tanker, han sammen med sin kone havde haft, om at flytte op på det nuværende areal, og her bygge en helt ny skole op fra grunden. Hvad der skulle til af kræfter, vilje og fantasi for at gennemføre en sådan opgave på det tidspunkt, kunne der skrives meget om, men det vil føre for vidt her. Opgaven blev, forbundet med alle dens vanskeligheder, ført igennem, og den endelige indvielse af den nuværende skole kunne finde sted i året 1954. 12 år herefter fastholdt Hedemann tøjlerne af den ene grund, som han i samtale med mig har udtalt, at sikre, at rammerne i den ny skole fik tilført den gamle skoles ånd. 1966 fandt han tiden inde til et leder-skift, og det blev os, der fik opgaven.

Som man ser, var det på den ene side en let opgave at overtage en ny og velindrettet skole; men set i det historiske lys følte vi os knuget af at skulle have ansvaret for at føre de bedste af de mange, rige traditioner videre.

På overtagelsestidspunktet var der 11 børn i friskolen og 70 på efterskolen. Alle havde til huse i samme bygninger. Samtlige efterskoler i landet stod over for enten at afvise eller godtage den mulighed, lovgivningen havde lagt op til med indførelsen af statskontrollerede prøver. Indenfor efterskoleverdenen var meningene om den sag stærkt delte. Bestyrelsen og vi tog den beslutning, at vore elever frivilligt kunne vælge at lade sig indstille til prøve. Det er min overbevisning den dag i dag, at valget var rigtigt, og at prøvernes indførelse sikrede skolen del i rekrutteringen af det bredest mulige udsnit af de unge i efterskolealderen, og at disse prøver ikke har hindret hensyntagen til, at det alment menneskelige stadig har kunnet fastholdes på vore skoler.

Men det krævede naturligvis strukturændringer, og da også tilvænning til tanken. Strukturelt måtte kursusforløbet bl.a. ændres fra

5 til 10 måneders ophold. Overgangen fra de korte til de lange ophold var besværlig og problemfyldt. I overtagelsesåret august 1966 var sommerpigerne på skolen til 1. september. Fra 1. september var der tilmeldt en del elever til det nye 10 måneders kursus. Ligeledes var der andre indmeldt til 5 måneders vinterskoleophold. Således greb holdene ind i hinanden.

Børnetallet i friskolen, bragt ned på 11 børn på grund af imponertheden af de store skolesammenslutninger hos mange, også oprindelig friskolesindede forældre, krævede særlige foranstaltninger, for at friskolen kunne overleve. Der blev i den anledning købt et stort sommerhus for at sikre børnene et sted, hvor de kunne være sig selv. Senere, da børnetallet voksede, blev den nuværende, selvstændigt beliggende, friskole bygget i 3 tempi.

Snart viste det sig, at denne udflytning af friskolen til egne lokaler var rigtig. På grund af dette, og en fornyet interesse for friskolen ude i befolkningen, er børnetallet i dag oppe på 118, og denne skoleafdeling er belagt år frem i tiden.

På efterskoleområdet måtte der også ske udvidelser. I samråd med bestyrelsen, lærere og skolekreds udarbejdedes der en helhedsplan for en fuldt udbygget skole. Planen omfattede bygning af en lærerbolig samt køb af en anden på Degnemarken. Nybygning af en fløj, indeholdende skolestue, bibliotek, værksted og skolekøkken, bygning af spisesal, foredrags/filmssal og elevfløj, pige-fløj, forstanderbolig samt udvidelse af gymnastiksalen. Yderligere kan oplyses, at skolen for nylig har købt en lærerbolig, beliggende på Holmehøjvej.

Naturligvis er disse planer justeret og ændret i sin udformning undervejs, men alt planlagt er udført. Man kan således sige, at skolen i dag står å jourført tidssvarende. Elevtallet på efterskolen er i skrivende stund på 105, og tilmelding til 1988-89 er afsluttet.

At det er lykkedes at løse de krævende opgaver, både hvad det indre og det ydre angår, skylder vi i højeste grad alle forhenværende og nuværende lærere og medarbejdere en dybtfølt tak for. Uden deres daglige støtte, forståelse, overbærenhed og enestående indsats og loyalitet var værket næppe lykkedes for os. Alle har de forstået og fulgt ideen bag skolen op. Trods forskel i opfattelsen af, hvordan de forskellige opgaver finder deres løsning, er det altid lykkedes at fin-

de løsninger, som vi kunne være fælles om. Her ud over har vi nydt godt af de mange medarbejderes holdning om, at de alle ville os det bedste! Dette, og alt, hvad de har været for skolen og os, vil aldrig blive glemt. For os alle, som har arbejdet og arbejder på skolen, har det også været af umådelig betydning altid at have haft en fremsynet, dygtig og engageret bestyrelse og en yderst interesseret og positiv forældre- og skolekreds. Tillagt et ægte frisind, som har hegnet om vort virke. Dette forhold har virkelig givet os fornemmelse af frihed. En frihed, som har forpligtet os på ansvaret. Sådan må det også være, hvor livet skal trives!

Naturligvis ville jeg kunne remse skyggesider op, det er uundgåeligt, hvor så mange er involveret i samme sag. Men selv med den mest kritiske analyse over tiden, der er gået, overgår de positive oplevelser langt de negative. Når tingene kan gøres op på den måde, er der kun plads til taknemlighed.

Med til billedet hører I gamle elever, både de fra før vor tid, og alle, som vi fik lov at møde her som vore elever. I har sandelig i høj grad medvirket til, at vor kære skole består; thi I var, og er, jo hele meningen med at holde skole. Jeres støtte og tilhørsforhold her til skolen kan slet ikke overvurderes. Jeg vil ikke kunne tolke den betydning, I har. Jeres tilhørsforhold er ganske uundværligt. Hold fast også i fremtiden! Uden jer dagen viger!

Alt gjort op kan vi se tilbage med stor glæde på tiden, der gik. Og når der ikke vil være tvivl skabt om, at Ringe Fri- og Efterskole vil gå ind i en ny fremtidens æra, da skal vi, som må træde fra borde, ikke klynke. Nok med vemod går vi, om føje tid, ud for at tage nyt land i besiddelse, men vi går fremtiden i møde også fyldt med stor glæde over at have måttet deltage i dette store, meningsfyldte spil.

Vi bringer alle, som vi mødte i denne sammenhæng, den hjerteligste tak. Denne tak, fordi mødet gav os et stort livsindhold!

Modtag således vore bedste ønsker om en god jul og et godt nytår.

*Hilsen fra
Kirsten, Niels, Terkel, Lone, Bodil og Gunnar Kjær*

Rund fødselsdag

Den 21. oktober fyldte Kirsten Kjær 60 år, og i denne anledning holdt hun en stor fest for familie og venner.

Da fødselsdagen var midt i efterårsferien, og mange jo ofte rejser på ferie, blev festen holdt lørdag den 17. oktober. Hele dagen var der travlhed med at forberede til de mange gæster, der skulle komme. Salen blev pyntet i efterårsfarver, bordene blev dækket og maden tilberedt. Alt var klar til modtagelsen kl. 18.00.

Under den dejlige middag blev der strømafbrydelse, som varede en hel time, men med levende lys og varm mad på bordene fik det ingen indflydelse på festen – måske gav det endda lidt ekstra tid til hygge.

Kirsten havde i sin indbydelse frabedt sig taler, men det undgik hun nu ikke. Asger Baunsbak-Jensen, som mange sikkert kender,

Friskolebørnene hylder Kirsten.

holdt en festlig tale for Kirsten, og Frede Skov Johansen, der er skolens revisor, havde skrevet en prolog, som han læste op:

Årgang 27 er af en udsøgt karat
og fødselarer beviser det ganske klart.
Hun er nemlig en person, der ved, hvor hun står,
og gøremål i skole og alt andet, hun formår.
Det rolige og værdige overblik er kendt for enhver,
hvad enten det er Kirsten – eller det er fru Kjær.

Undervisning hun mestre bestemt og værdigt –
intet er tilfældigt – alt er færdigt.
Lydhøre er de mindste i klassen til daglig.
Det er fordi, hun er interessant og saglig.
Denne dygtighed er kendt for fjern og nær.
Her taler vi om Kirsten – men også fru Kjær.

Hvad fatter gør er jo altid rigtig,
men her skal man nok *alligevel* være forsigtig.
Ordsproget gælder ikke for alle og enhver,
og undtagelsen er også familien Kjær.
Selv om fatter har et tøjreslag som til flere heste,
så ved Kirsten nok, hvad der er til fælles bedste.

Når handler og dispositioner drives for vidt,
så kan det ske, at Kirsten siger blidt:
Er det nu rigtigt – Gunnar – med din filosofi,
for jeg mener ikke helt, at jeg kan den li'
– og så kommer meningen i en præcis og særlig tone,
som viser, at fatter også har en kone.

Sluttelig skal det pointeres,
når Kirstens indsats skal vurderes,
at hun virker for skole og hjem dagen lang
og tælles ubetinget som personlighed af rang.
Det er nemlig den daglige, stille færden,
som sætter sine spor i denne verden.

Kirsten blev også hyldet med sang og musik, bl.a. var der skrevet sange.

Nogle af skolens ansatte og ægtefæller havde dannet et sangkor, som sang 4 sange under ledelse af Marianne Rasmussen.

Der blev spillet 3 forskellige stykker musik på klarinet af Lars Dalsgaard, en dejlig oplevelse at høre. Efter middagen var der kaffe og en svingom.

Tak til Kirsten for en dejlig fest, som vil blive husket længe.

Lars Lienggaard

Året

Det er nu sidste gang, det er min opgave at skrive årets beretning til jer. Gives der mig plads til fremtidige indlæg i elevskriftet, vil disse naturligt blive formet ud fra oplevelser fra vor private »mark«. Med virkelighedens skift mellem lys og skygge kan jeg fastslå, at året er forløbet med langt overvejende positive oplevelser.

Skoleåret 1986-87 startede med fuld elevbelægning, både i friskolen og på efterskolen, og vi fik en god indledning til året i og med forberedelserne til efterskolens 100 års jubilæum i oktober.

Det blev i enhver henseende en stor og vellykket fest. Dagen begyndte med flaghejsning og afsløring af mindesten for to af skolens tidligere forstanderpar: Birkelunds og Hedemanns. Det er to smukke, karakteristiske sten, udført af stenhugger Harald Nielsen, Volstrup. Det blev den gamle stenhuggers sidste store opgave, idet han for et par måneder siden afgik ved døden. Men et værdigt minde står nu velplaceret på plænen ned mod Rolighedsvej, vidnende om store personligheders indsats for Ringe Fri- og Efterskole. Det var mennesker, der formåede at åbne den ofte stenede vej til fremtidens land for os andre. Måtte det være således slægt efter slægt.

En meget smuk, kunstnerisk skulptur, udført af Ole Hempel, blev ved samme lejlighed afsløret.

Gratulanterne strømmede ind hele formiddagen, og om aftenen blev der afholdt en stor fest for skolekredsen og skolens venner. Det blev, alt i alt, en virkelig vellykket markering af 100 års begivenheden.

Som sædvanlig har der i årets løb været afholdt en række møder med god tilslutning, og hverdagens rytme, med arbejde skiftende med fest, har dannet en baggrund og en helhed, som tilsammen har resulteret i, at vi fik lov igen at opleve et godt og meningsfyldt skoleår.

Man har lov at sige, at Ringe Fri- og Efterskole stadig står veludrustet, både hvad indholdet og de fysiske rammer angår. At dette er

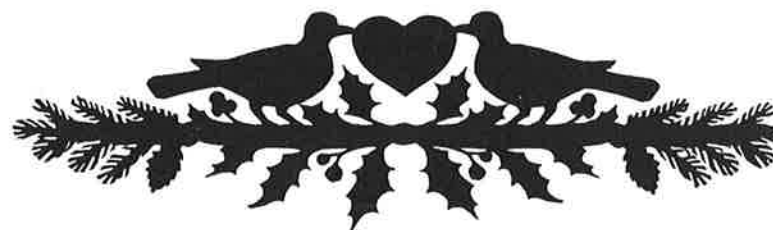
tilfældet, skyldes, at det fællesskab, bestående af bestyrelse, skole- og forældrekreds, lærere, andre ansatte, har fungeret som en enhed og således dannet det fundament og det hegn, som er forudsætningen for, at vor skole har udviklet sig i den rigtige retning.

Angående det fremtidige ser jeg *kun* grund til optimisme. Intet tyder på elevtilgangssvigt, og intet antyder, at skolens indhold vil blive svigtet, og med den viden, jeg besidder, har vi en sjældent aktiv, dygtig, velindstillet og yderst ansvarlig lærer- og medarbejderstab! Således kan fremtiden trygt ses i møde for vor kære skole.

Kirsten og jeg takker alle, der har støttet os og samarbejdet med os gennem årene og således gjort livet let og lyst for os og vore børn her. Vore forhåbninger og tro er, at alle kræfter vil samle sig om skolen og om det kommende lederpar, således, at også de må få mod og kræfter til at føre vores allesammens skole videre frem mod år 2025. Hjertelig tak til alle!

Elevmødeweekenden, som er annonceret andet sted i skriftet, håber vi naturligvis vil få en meget stor tilslutning, så vi kan få hilst af med jer – og således, at I kan hilse det nye forstanderpar velkommen!

Kirsten og Gunnar Kjær

Året i glimt

17/8 Ankommer 103 unge mennesker til skolen i følge med deres forældre. Man har indtryk af, at de er forventningsfulde eller for nogens vedkommende lidt beklemte ved situationen.

Alle bliver indkvarteret og forældrene sendt hjem igen, skoleåret er startet.

18.-22/8 Første uge går med præsentation af fag og fagvalg, besøg i lærerhjem osv.

25.-31/8 Anden uge på skolen kører stort set efter skemaet, derefter en hjemmeweekend, hvor alle elever er på skolen. Vi afvikler vores miniolympiade lørdag eftermiddag, aftenen går med selskabeligt samvær. Søndag formiddag med Kjær i kirke i Ryslinge. Om eftermiddagen kører vi til Brændegårdssøen og ser skarvkolonien,

hvorefter vi går rundt om Nørresø. Humøret var bedre end vejret. Som afslutning på en god weekend har vi en lysbilled- og sangaften med Thora og Christian Sørensen, Ollerup.

25.-26/9 Anderledes dage, som blandt andet omfatter praktisk arbejde på gården, men der bliver også tid til en udflugt, som omfatter en tur med den gamle rutebåd »Helge« af Svendborg.

28/9 Forældredag og månedsmøde. Emnet for mødet er en tur gennem Sahara.

29/9 Vi har idrætsdag med Hjemly og Nr. Broby efterskoler.

6/10 Vi er til fest på Sdr. Nærrå efterskole.

10/10 Musikeftermiddag med Lindemann Band.

17/10 1986 er et jubilæumsår for skolen. Den fylder 100 år, og det officielle jubilæumsarrangement skal afholdes den 18. oktober, men dagen før holdes en lille jubilæumsfest for skolens elever. Det foregår om formiddagen, hvor der vises lysbilleder om skolen gennem alle de 100 år. Musikholdet fra friskolen underholder. Vi drikker kakao og spiser boller, og festen afsluttes med opsendelse af en luftballon.

18/10 Det store arrangement denne dag forløber også fint, og en del elever er behjælpelige med serveringen om aftenen.

27/10 Den første dag efter efterårsferien har de elever, der hjalp med serveringen, samt lærerne fået fri, så Kjær og de øvrige elever har planlagt en anderledes dag med forskellige aktiviteter.

22.-23/11 I en del år har der været tradition for, at den sidste weekend i november afsættes til et omfattende arrangement, hvor elever fra fri- og efterskolen, forældre, bestyrelsesmedlemmer og alle ansatte på skolen er fælles om at holde HØJSKOLEWEEKEND. Deltagerne har mulighed for at melde sig på forskellige emner. Der bliver eksperimenteret med videooptagelse, edb, bygning af luftballoner, julegaver bliver fabrikeret i juleværkstedet, julekort fremstillet v.h.a. linoleumstryk, uld bliver kartet og spundet osv. osv. Weekenden byder også på litteraturgennemgang, fællessang, folkedans og ikke mindst hyggeligt sammenvær.

1/12 Julemåneden indledes med en biograftur til Odense. En del af os ser »Barndommens Gåde«, resten ser Valhalla. 2 meget forskellige film, som giver anledning til en del diskussion på vej hjem i bussen. Mon ikke vi hver især så den bedste?

9/12 På elevopfordring suspenderes den almindelige undervisning på denne tirsdag, og alle samles om at lave juleklip. Piger og drenge er i hver sin opholdsstue for også at få lejlighed til at snakke sammen om livets trængsler i al almindelighed. En elev bliver i øvrigt sløj i løbet af formiddagen, han har feber og får lov til at gå i seng. Vi er lykkeligt uvidende om, at der nu starter en influenzaepidemi, som resulterer i, at omkring halvdelen af eleverne samt en stor del af lærerne bliver syge.

12/12 Denne fredag »lukker« skolen klokken 12 og de syge hentes hjem. En lille flok hårdhudede elever bliver på skolen i weekenden. Vi havde iøvrigt bestemt, at lærerne skulle vække eleverne om morgenen med blide engletoner, varm kakao og boller. Men denne salige morgenvækning bliver erstattet af kolde termometre, varme kinder og røde halse.

19/12 Fredag inden juleafslutningen er kun få elever syge, og den dejlige julemad fortæres i spisesalen, inden vi drager afsted til Odense på teatertur for at se »En tjener og to herrer«.

20/12 Julemødet starter først om aftenen, så vi har dagen til rådighed til bankospil og rengøring. Selve aftenen består af flot elevunderholdning. Julestykket er »Jul i Skovstrup Kro«, derefter er der folkedans, og aftenen slutter med luciaoptog.

3/1 Det nye år starter med, at 2 store busser afgår fra skolen fyldt med forventningsfulde elever og lærere. Turen går mod Hovden – et dejligt skisted i Norge. Rejsen er lang – først 4 timer i bus, så med skib og endelig igen et par timer i bus. Det er med stor nysgerrighed, vi indtager de hytter, som vi skal bo i i en lille uge. Vi bliver vist alle glædeligt overraskede: vild luksus – opvaskemaskine og sauna, nogle hyggeligt indrettede træhytter.

Så kommer højdepunktet, hvor alle skal ud at prøve de udleverede ski. Der bliver grint og raset, jublet og ærgret. Ugen bliver en uforglemmelig oplevelse med spænding, hygge og masser af motion.

En oplevelse der får stor betydning for kammeratskabet.

Hjemrejsen skal der ikke siges meget om, kun at der var en hel del, der ville have givet hvad som helst for havblik.

15/1 Vi har besøg af chileneren Vargas. Han fortæller om torturen

i Chile, som han selv er offer for. Et meget uhyggeligt og gribende foredrag, der fortsætter næste formiddag, så der også bliver tid til at stille spørgsmål.

22/1 Besøg fra Nordfyns Ungdomsskole. Besøget starter med rundvisning og derefter underholder Assens Syngedrenge. Resten af aftenen er der diskotek og almindeligt samvær.

29/1 Troels Kløvedal fortæller og viser lysbilleder for elever og forældre. En spændende aften, hvor vi når omtrent verden rundt på »Nordkaperen« med Kløvedal som skipper.

12/2 Vi er inviteret af friskolen til at se »Hodja fra Pjort«. Et stort projekt som friskolens elever går op i med fynd og klem.

28/2 Vinterfest for sidste års elevhold og det nuværende. Vi bliver underholdt af en hypnotisør, der får nogle udvalgte til at gøre de utroligste ting. Senere på aftenen er der diskotek.

5/3 Folkloreaften. Vores gæster er nogle gymnastikpiger fra Argentina. De danser, laver gymnastik og viser lysbilleder for os.

12/3 Besøg fra Sdr. Nærá Efterskole. Efter rundvisningen samles alle i gymnastiksalen til den sædvanlige volleyball-dyst. Hvem der vandt? Det har vi glemt!! Resten af aftenen danses der i spisesalen.

19/3 Det årlige Ringe-stævne i Ringehallen. Der bliver givet mange flotte opvisninger i gymnastik og folkedans. Vi bliver også underholdt af De flyvende Århusgymnaster. De imponerer alle med deres flotte show. Dagen slutter med diskotek.

21/3 Forældredag med gymnastikopvisning. Mange ser vores udstilling med ting lavet på valgholdene. Om aftenen holder forfatteren Bjarne Reuter foredrag.

30/3 Elevernes dag. De har planlagt og står for afviklingen af dagen. Der bliver arbejdet intenst med syning, bagning, træbearbejdning m.m. De færdige produkter indgår bl.a. til udsmykning af skolen.

25/4 Næste års elever er på besøg på skolen.

30/4 Besøg på Nordfyns Ungdomsskole. Fra aftenen huskes især elevernes musical.

4.-8/5 Skriftlige prøver afvikles.

30.-31/5 Elevmøde. Der indledes traditionen tro med frokost for jubilarer. Øvrige gæster samt skolens elever ankommer til kaffe.

Generalforsamling og aftenfesten forløber planmæssigt. Underholdningen er Kjeld Abels skuespil: »Melodien der blev væk«. Søndag formiddag spiller nuværende og tidligere elever fodbold.

1.-12/6 Med pinsen som eneste korte ophold afvikles de mundtlige prøver. For dem, der ikke forbereder sig til prøve næste dag, er der perioden igennem aktiviteter: praktisk arbejde i haven og på gården, dyrskue, gymnastiktræning o.lign. Torsdag og fredag er eksamensfeberen ved at forsvinde, og vi får tid til et rally i omegnen, og ugerne slutter med fest fredag aften.

13.-14/6 Bliveweekend for alle. Hovedemnet er gymnastik – lørdag ved Lombjergefesten og søndag i Ollerup.

15.-18/6 Nu er året ved at være slut, og dagene går med at gøre skolen »klar« til sommerferien. Busserne bruges flittigt ugen igennem: Hærvejstur (Dollerup Bakker), Fåborg og endelig Fyns Hoved i regnvej.

19/6 Denne dag er vejret til gengæld fint og med bus og skib kommer vi til Ærø, hvor strækningen Ærøskøbing-Marstal tilbagelæg-

ges til fods. Fra Marstal går turen til Langeland, hvor vi på Humble Kro spiser aftensmad. Vi slutter aftenen på Kjærsgård med video, dans og bål.

20/6 Sidste dag. Arrangementet løber fra 10.00-12.00, men selv i det korte tidsrum fældes en enkelt tåre inden afskeden. Vi når ikke flere mindebøger i dag – men kan som disse slutte: »fantastisk, ind imellem blev der også tid til undervisning og lektielæsning. Tak for et godt skoleår«.

Poul, Anni, Robert, Anne og Erling

Hvad er meningen?

Ja, nu tror du sikkert, at jeg er smækfornærmet over et eller andet. Se lige overskriften! Men sådan skal du altså ikke forstå den. Nej, det er noget helt andet jeg vil. Det er nok svært at forklare dig – måske vil du synes, at det er et luksusproblem eller tænke »hvad rager det dog mig?«. Og dog. Jeg har tænkt meget over det på det sidste – især efter at jeg har mødt over 200 unge mennesker her på Ringe Efterskole siden januar 1987. Tænk engang, 200 vidt forskellige mennesker. Ikke to, der har været ens. Alligevel går DU sikkert rundt og grubler over nogen af de samme ting, som de 199 andre gør. Det er det, jeg har tænkt lidt over. For alle er vel optaget af en masse ting i hverdagen – bare se alle de oplevelser vi har haft sammen her på skolen. Det kan du læse om et andet sted i bladet. Der er store og små, gode og dårlige ting viklet ind i hinanden – kærester, kemi og kostalde, kringler, karate og kukure, kys og kram, slagsmål og snot.

Men sker det så ikke også engang imellem, at du stopper op og spørger dig selv: »Hvad er egentlig meningen med det hele?« Tænk bare på når moster Yrsa, onkel Arthur, eller hvem ved jeg, spørger dig: »Og hvad vil du så lave, når du er færdig med skolen?« – »Tjaa, øh...« – »Jamen, hvad vil du i det hele taget med dit liv?« – »Jaeh, det...« Hvad skal man svare? Enten forstår de ikke et muk af det hele, det gør man jo heller ikke selv, eller også bliver de så overbærende med alle deres praktiske og velmente råd. »For dengang jeg var ung...« – Jo tak, DEN sang kender vi. I fjernsynet fodres du med informationer og nyheder, der skifter fra dag til dag. Husket i dag, glemt i morgen. Hvorfor så tage stilling til det? Eller tænk på, når du i skolen skal mene noget om alt lige fra boligforholdene i Paraguay til faren for nedsat hørelse ved brug af vatpinde. »Spørg mig om hvad som helst og jeg skal straks spytte en mening lige i sylten på dig«. Dét læres hurtigt. Men selvfølgelig skal du ikke have en mening om alting. Disse uforpligtende, uselvstændige og »drengevidenska-

belige« paratmeninger duer nemlig kun til at sminke dig med, når du skal til eksamen. Men du skulle nødigt ende som et sminket lig!

Nej, lad os prøve at se på, hvorfor det trods alt er så vigtigt for dig, at du danner dig din egen livsholdning og finder ud af, om der er en mening med det hele – og hvad meningen så kunne være. Hæng nu godt i. Spring dét over, som du synes er noget makværk – men lad være med at springe over der, hvor gærdet er lavest.

Den islandske forfatter Halldor Laxness fortæller i »Fuglen på hegnspælen« om en gammel mand, Knud, der næsten hele sit liv har været »meldt ud af samfundet«. Han har aldrig ønsket at møde andre mennesker. »Da mennesket engang i oldtiden sagde det første ord, begyndte løggen«, siger han. Et andet sted vrisser han: »Det ærgrer mig, at jeg er nødt til at have noget med andre mennesker at gøre. Jeg vil være alene«. Den følelse har du sikkert også haft. Tænk at kunne melde helt fra. Tænk at kunne sige: »Jeg er da kold« og gå sin vej. Eller at synge med den irske rockgruppe U2: »No spoken words, just a scream«. Verden er måske så indviklet, at du har lyst til bare at skribe vildt. »Darkened day, lost my way, night and day, can't find my way«. (U2). Men én ting er, at verden virker uoverskuelig og samfundet er indviklet – en anden ting er så, at det ovenikøbet kan være temmelig svært at finde ud af sig selv. At U2 er blevet »80'ernes rockband« er ingen tilfældighed. Deres baggrund i den politiske/religiøse »borgerkrig« i Irland gør, at de hele tiden søger efter et svar på, hvad meningen med deres liv og verden er. Deres »motto« sammentrænges nærmest i titlen »I still haven't found what I'm looking for«. De prøver at finde en sammenhæng i en verden med »bodies strewn across a dead end street« og hvor »Sadie said she couldn't work out what it was all about«. »When I looked around, the world couldn't be found, just me by the sea«. Hvordan finder vi verden? Hvordan skaber vi en mening ud af det altsammen?

En fælles opgave giver altid en fornemmelse af, at der er en mening i det, man gør. I Andersen Nexø's »Pelle Erobreren« får livet betydning for Pelle alene gennem hans livsopgave – at skabe et samfund uden undertrykkelse i respekt for »proletaren... – der nøgen, kun udstyret med sundhed og appetit, melder sig i livets sold«. Midt i Pelles kamp hedder det: »Men ud over det var der noget mere, noget

han og tilværelsen havde mellem sig og som ingen anden på jorden kunne overtage. Hvad det var, gjorde han sig heller ikke nu rede for; det var noget, der bare løftede ham ud over alle andre, hemmeligt så kun han selv følte det«. Pelles idealer/drømme smeltede helt sammen med hans kamp. Han nøjedes nemlig ikke med en eller anden højtravende livsanskuelse men gjorde kort og godt noget ved tingene. På samme måde med Martin Luther King, der i sin kamp imod racediskriminationen i USA i begyndelsen af 60'erne blev ved med at sige: »I have a dream...« og kort tid senere blev skudt...

Morten Nielsen, der døde i 1944 i en alder af kun godt tyve år, skrev under besættelsen: »Du skal vokse og blomstre og sætte dine frø. Du er endnu for ringe til at dø«. Det at have en meningsfuld opgave at føre ud i livet – her gennem modstand imod den tyske besættelsesmagt – betød samtidig, at der opstod en frygt for ikke at nå det. Men der var mere mening i at dø for sagen end at leve et liv i ørkesløs ligegyldighed. Der var derfor ingen tvivl om hans engagement – livsholdningen var klar og enkel. Det sørgede udfordringen for. Men det har intet at gøre med vor tids udfordringsmani, hvor udfordring blot betyder at overvinde de hindringer, der måtte stå i vejen for ens egen karrieres fuldendelse. »Det er en enorm udfordring for mig«, siger vi og tromler hensynsløst vores nærmeste omgivelser ned – af hensyn til nødvendigheden...

Men det er nok godt at huske på, at der f.eks. under besættelsen var tale om en åbenlys modstander. Det gjorde valget kompromisløst. Men forholdene behøver vel ikke være ekstreme, usædvanlige eller indbyde til en helteindsats for at tvinge os til at tage stilling til noget og samtidig tage konsekvensen af denne stillingtagen? At have idealer, at stræbe efter at »erobre« verden hører ikke en bestemt tid til. Det er også en del af din og min virkelighed, tror jeg. Karen Blixen siger et sted noget i retningen af, at »drømmen er et pant på det vi drømmer om«. Drømmen er altså et lån til os allesammen, og det lån må vi hver især betale tilbage ved at kæmpe og virke så langt, vore kræfter og evner rækker. Drømmen, idealet må nemlig aldrig blive til virkelighedsflugt. Men samtidig kan følelsen af at være lukket ude af verden altså melde sig. Rolling Stones' smertelige budskab fra 60'erne er ikke taget ud af den blå luft, det er også en del af virke-

ligheden: »Smiling faces I can see, but not for me«. Det altafgørende bliver så, om vi i denne spænding/kamp bevarer eller taber livsmotivet.

Taber vi livsmotivet får det katastrofale følger. Den sidste udvej, vi kan finde, er måske at tage vores eget liv. Det vil jeg fortælle dig om lidt senere. Ikke lige nu. For der er en anden udvej for os, hvis vi taber livsmotivet. Den udvej synger den danske poprockgruppe TV2 om i en af deres sange om »nutidens unge«. Hør bare her: »Det er fuld fart frem uden at se sig tilbage, det er bevægelse på stedet...« »Og så hygger de sig med dans og musik fester og fodbold og matematik... sammen vil de frem, karriere, hund og hjem, alle hver for sig og lige glade«. – »og nogen brækker sig af glæde over livet i det nærmeste havnebassin«. Ligegyldighed, kaos, forvirring. Det er svært at få øje på den »opmærksomhed, tillid og tro«, som en anden dansk gruppe, Gnags, synger om på deres nyeste LP. Man gider ikke engang »melde sig ud af samfundet«. Bare fuld fart frem, følg med udviklingen. Det er nøjagtig ligesom i visen »Admiralen fra Pinafore« hvor admiralen kun har en mening i det omfang, at den kan betale sig for ham og give ham »kors og bånd og stjerner på« – og så er det ikke engang hans egne men »de andres« meninger.

Jeg vil helst ikke tro, at din – og min – generation lader sig nøje med det. »Nå-generationen« kalder man os. Synes du, at vi stiltiende skal finde os i det? Når vi nu engang ER en del af samfundet, så synes jeg faktisk, at vi skulle kigge lidt på, hvordan vi kan komme af sted med at få samfundet til at se ud, som vi gerne vil have det. Jeg vil godt indrømme, at samfundet er uoverskueligt. Men jeg vil gerne fortælle dig om enkelte af de områder, hvor det er vigtigt, at vi kommer frem med vores mening – trods alt. Du skal så bare huske på, at der er masser af opgaver at gå i gang med.

Hvem styrer samfundet? Et bud på det kunne være den teknologiske udvikling. Da man i slutningen af forrige århundrede konstruerede automobilet havde man selvsagt ingen viden om de bivirkninger, som konstruktionen kunne have. I begyndelsen var bivirkningerne da også til at overse. Senere er man imidlertid blevet mere opmærksomme på bilens bivirkninger (kultveilten, støjgener, blyforureningen, trafikulykker o.s.v.). Opfindelsen griber pludselig

ind på så mange andre fagområder (lægevidenskab, biologi o.s.v.), at det hele bliver mere og mere uoverskueligt. Man aner ikke, hvad ens forskning ender med. Det var jo ikke meningen, at bilopfindelsen skulle få alle disse konsekvenser. Skam få den bilopfinder, som i 1880'erne satte sig selv det mål at lave en bil, der kunne slå så mange folk ihjel som vel muligt! Man siger, at forskeren »reducerer sit forskningsfelt« – han har kun blik for sit eget fagområde og har derfor intet »helhedssyn«. Hvordan skulle han kunne have det? Når der så heller ikke er nogen naturlig sammenhæng mellem de forskellige fagområder, kan du sikkert godt forstå, hvorfor det er så vigtigt, at vi »kender vores besøgelsestid«. Det er dig og mig, der må komme med et helhedssyn. Vi kunne kalde det vores »fælles sag«. Så er vi da foreløbig to om den. Det er os, der har ansvaret for »de folkelige grundspørgsmål« (hvad vi skal bruge forskningen og dens resultater til, hvem der skal tages hensyn til i forskningen o.s.v.). Det ansvar er ikke forskerens/ekspertens.

De beslutninger, som vi må tage, får betydning for os alle – ja flere generationer frem i tiden. Derfor nytter det ikke noget at »melde sig ud« af det hele, for så er der bare andre, der tager beslutningerne. Om ikke andre så »den nødvendige udvikling«. At forskningen kværner løs efter sine egne »nødvendige love« mærkes, når der skal tages stilling til forskningsresultaterne på det politiske plan. Lovgivningen er nemlig tit »et træk« bagefter i beslutningsprocessen. Under tiden skal politikerne tage stilling til forskningsresultater, som har været benyttet i samfundet i længere tid. Lovgivningen bliver så blot til: »Nå ja, nu er det jo en realitet, så hvorfor ikke?«. Man beslutter egentlig ikke noget særligt – man løser blot problemerne eftersom de opstår i stedet for at forebygge dem. Præmisserne sættes af »den nødvendige udvikling« – ikke af dig og mig og alle andre i vores fælles sag. Det fortvivlede ved vores vestlige kultur er nemlig, at vi blindt tror på teknologiens fremskridt. »Det sker nødvendigvis« siger vi, når vi driver rovdrift på naturen for at tilgodese fremskridtet. »Men se lige det fantastiske resultat«. Omkostningerne betales åbenbart gerne dyrt af hensyn til nødvendigheden... Men sker det ikke også af nødvendighed, når vi for at spare tid opfinder meka-

nik/teknik, som blot medfører, at vi synes at få mindre og mindre tid?

Lad os lige gøre holdt her. For der er noget, som jeg tit har undret mig over. Er der nogle unge mennesker, som i stedet for »at brække sig i det nærmeste havnebassin« begynder at male en togvogn over med noget grafitti, så »øver de hærværk«. Er der en fabrik, som ødelægger et landskab eller en bugt fuldstændigt – ja tro det eller lad være, men så »gavner den samfundet«. Den producerer jo noget! Men en togvogn kan erstattes (man kan producere en ny) – et landskab kan ikke erstattes. Det, der gavner samfundet, gavner åbenbart ikke naturen. I en kultur, hvor det eneste fælles ideal synes at være troen på »fremskridtets nødvendighed« må det altså blive din og min opgave at finde ud af, om det, der ER muligt for videnskaben, nødvendigvis SKAL virkeliggøres – eller om det, der KAN produceres, SKAL produceres.

Man kunne sige, at vi lever i et samfund, som vi – selv med ekspertens hjælp – ikke er kloge nok til at styre. Vi er ikke kloge nok til at gennemskue følgerne af al den forskning, som vi har sat i gang. Det kan få katastrofale konsekvenser, som du og jeg må hjælpe til med at forhindre. I værste fald ender det med en total udslettelse af alt liv på jordkloden. Du har sikkert tit hørt nogen sige: »Vi lever, som om vi var den sidste generation«, og det er »nok sandt«. Det gør vi. »Men«, som Benny Andersen siger det, »er det sandt nok?« Bør det være sådan?

Hanne Marie Svendsen fortæller i »Gulduglen« om et samfund – en ø – hvor nyttige samfundsstøtter laver fabrikker og maskiner, som tager magten fra menneskene. Det hele løber løbsk. I det samfund bliver Rosa født: »Maja Stina kaldte hende Rosa æbleblomst og fortalte hende eventyr. I dem var verden elastisk, kunne vide sig ud og igen krympe sammen. Men det var alligevel altid den samme verden, og det gik godt for de gode og skidt for de onde. Det var betryggende«. Men sådan ser samfundet jo slet ikke ud. Derfor må Rosa bukke under: »Hun så indad og lukkede sig om sig selv... for hende var ordene sorte insekter, der meningsløst kravlede frem over papiret. Hvad kunne de gøre ved den nød og elendighed, som hun hørte så meget om og så med sine egne øjne. Og selv kunne hun

heller ikke gøre noget. Skønt hun rakte hænderne ud, fik de aldrig fat... hun gemte sig i de billeder, der groede i hendes eget hoved«. Når ord bliver meningsløse kan vi »lukke af« ligesom Rosa æbleblomst og Knud i Laxness' fortælling – eller vi kan være ligeglade og stønne »det ka' vi da godt prøve, ja, ja (DND)« lige inden vi »brækker os af glæde« – eller... ja ærligt talt, eller hvad? Jeg kommer i tanke om en BZ'er, der efter BZ-aktionen i Ryesgade sagde: »I har hele tiden sagt, at så længe vi satte magt bag vores ord, ville I ikke lytte«. Nu troede han så på »ordets magt«. Endelig skulle hans drømme om fællesskab og tryk blive til noget. Men ak. I samme sekund, som han forlod barrikaderne, gled opmærksomheden bort fra hans argumenter. Er det da så sært, hvis samme BZ'er ikke orkede at blive ved med at appellere til »det beståendes« fornuft men snupede et par brosten i stedet for? Er det underligt, hvis han mistede respekten for demokratiet? Han, som netop havde drømme og idealer – og er det ikke betænkeligt? Jeg vil hverken dømme eller retfærdiggøre nogen af parterne, og du vil måske sige: »Det var dog pokker til ideal – at kyle brosten i skallen på fredelige folk!«. Men når »systemet« ikke er til at få øje på, og der ikke kan komme nogen samtale i gang, ja så bliver sidste udvej måske »bare et skrig« – en brosten...« Men vi kan også prøve at skabe nye mål med nærvær og »blod, sved og tårer«, og jeg vil lade Michael Strunge få det sidste ord i denne omgang: »Vi er den nye klarhed, vundet i kampen mod maskinerne. Vi er den nye skaberkraft, der skaber skønhed og evighed af ruinerne fra det gamle, i teknologien, i naturen, i videnskaben, i kunsten, i enighed...«.

Men modløsheden og desperationen lurer lige om hjørnet. Endnu engang bliver det afgørende, om vi sætter os med hænderne i skødet eller kaster os ud i livet – på godt og ondt. Men det er nu, at det bliver så forbitret svært. For du kan med god grund hævde, at det alligevel ikke nytter noget. Eller du kan påstå, at der slet ikke er nogen mening med livet overhovedet – og så står jeg tilbage med »sorteper«. At der er en mening med dit liv, dét kan jeg ikke bevise, men jeg ville gerne kunne overbevise dig om det. Det er nemlig på dine overbevisninger, at du skal bygge din livsholdning.

Kampen mellem livsmod og livsangst endte tragisk for Michael

Strunge. Han begik selvmord sidste år. Han kunne næsten overmødt skrive: »Vi er stolte over livet og tillader os at bevæge en finger for at dreje verdenshjulet« og samtidigt fornemme, at desperationen og livsangsten er det eneste fælles for unge i dag. »Vi er drømmens bannerførere selv om vor naivitet bærer dybe ar fra hverdagens kamp. Vi forkynder velvære og bløde senge brugt til søvn og elskov«. For Tove Ditlevsen var der heller ikke langt fra angst til selvmord for som hun sagde: »angsten går langt ud over tankens yderste grænse«. At være angst er ikke at være angst for »noget bestemt« men tværtimod at være angst for – »ingenting« – at der ingen mening er at finde nogen steder. At være angst er, når man ser den sindssyge atomoprustning – truslen om verdens undergang – og føler, at man ikke kan gøre det mindste for at forhindre det.

Som 17-18 årig skrev Jørgen Nielsen en novelle, der handler om en 40-årig mand, der ser tilbage på sit liv: »Han havde intet fået ud af livet, havde aldrig levet, men kun drømt, og nu kunne han ikke længere drømme. Bag ham lå hans forspildte liv, foran ham enten en række tomme, glædesløse år eller døden. Hvorfor gjorde han ikke ende på et sådant liv, der ikke var livet, ikke havde noget tilfælles med det, livet kunne og burde være«. Mere præcist kan livsangsten næppe beskrives. Jørgen Nielsen begik selvmord som godt 40-årig og skrev få måneder inden: »Jeg har det sådan, at når jeg vågner, kunne jeg skrig af fortvivlelse over endnu at være i live«... Så nytter det ikke at klappe på skulderen og nynne: »Op med humøret du gamle!« For den frygtelige følelse kan man ikke rokke ved – at livet har været mislykket og meningsløst. I »Et latterligt menneskes drøm« fortæller den russiske forfatter Dostojevskij om en mand, der synes at »Alt, alt er og bliver komplet meningsløst og ligegyldigt«. Han beslutter sig for at begå selvmord. Det hele er »timet og tilrettelagt«. Han vil skyde sig, og kuglen skal drønes igennem hans højre tinding. Det trækker dog lidt ud, han kan ikke rigtig tage sig sammen. Men så en aften han er ude at gå tur og kigger på stjernerne, da skal det ske! Men netop som han ser på himlen, mærker han, at han bliver grebet i albuen. Det viser sig at være en lille, gennemblødt og ynkelig pige, som stammer: »Mor!... Mor!« Hun har brug for hans hjælp, men han jager hende bare væk. Og så er pokker løs.

For nu begynder manden at falde i en masse indviklede tanker. Det er ikke fordi han får dårlig samvittighed over ikke at have hjulpet pigen. Nej, men før mødet med pigen havde han ikke skænket sin omverden særlig opmærksomhed. Den var jo »ligegyldig«. Men nu møder han en hel verden udenfor sig selv. »Selv om også alt var mig ligegyldigt, så kunne jeg dog for eksempel føle smerte«, tænker han. Medlidenheden til pigen »vækker ham til live«, og han finder langsomt ud af, at han ikke ejer livet i sig selv. Det må nemlig »vækkes til live« af noget udenfor ham selv. Den verden, han opdagede, var en verden i både had og kærlighed, smerte og glæde – men vel at mærke en verden, som der var god mening i at blive i for at nedkæmpe alt det onde.

»And your heart beats so slow, through the rain and fallen snow, across the fields of mourning, to a light that's in the distance« (U2). Lidenskab – »the unforgettable fire« (U2) – kærligheden MÅ trænge igennem »sorgen«. Håbet og drømmen MÅ overleve angst og »regn og sne«, og der MÅ være »et lys« – en mening –, som viser os vej fremad.

Et tema i Elsa Morantes »Historien« er, hvordan historien med dens utallige grusomheder kan have nogen mening overhovedet. Svaret er, at det netop gennem grusomhederne ses, hvad meningen er. Meningen er det, som IKKE skete. Det afsindige myrderi af jøderne under 2. verdenskrig var totalt meningsløst. Ingen menneskeforstand kan forstå eller forklare det. Hvorfor så leve videre? Fordi ofrene kræver en forklaring. Ofrene kræver, at vi ikke lader os kue af ondskaben men gør op med den. Selv om verden syner meningsløs eller grusom er der mening i at gøre noget véd tingene. At lade det ske, som IKKE skete – at lade hensynet til og respekten for medmennesket sejre. Det er også dit og mit ansvar.

Med tak for et fantastisk år på Ringe Efterskole ønskes alle en god jul og alt godt i det nye år.

Anders Walther Carlsson

Kan De li' østers?

Sikkert! Jeg vil dog ikke skrive om den populære Panduro-krimi, som nok mange af jer – også jeg! – så i TV. Tværtimod!

Jeg vil hellere slå et slag for en anden måde at skabe billeder på, nemlig *at læse*. Det har altid været min bedste hobby, jeg husker endnu mine forældres bekymring over min overvældende trang til at begrave mig i en bog, godt gemt væk bag en busk eller i en tom svinesti!

Noget, jeg ikke har turdet give mig i kast med før de seneste år, er at læse digte. Nu kan jeg godt lide det, for i et digt får man i en meget koncentreret form digterens tanker. Sidst har jeg læst et digt af Benny Andersen, og prøv nu at se, hvilke tanker, det satte i sving hos mig:

»De rigtige mennesker«.

At rejse

bort fra varmedunk og medisterpølse

rejse ud til de rigtige steder

hvor de rigtige mennesker spiser rigtig mad

bor i rigtige huse med rigtige balkoner

taler rigtigt, går rigtigt

går rigtigt i stå

kommer rigtig galt af sted

får rigtige børn med rigtige øjne

fjernt fra medisterpølse og varmedunke
sydpå

i syden er der farver, atmosfære

alle huse forestiller kendte gamle malerier

alle folk kan synge og ligner berømte statuer

vikarierer ofte for dem

i syden drikker man vin

i syden har man temperament året rundt

i syden gør man alt for åbent tæppe

elsker, skændes, lever, fløjter, dør

rigtigt
det er medfødt
i norden har man snue kræft misundelse
i norden går man uden om pytterne
uden om statuerne
uden om hinanden
i norden drikker man mælk
i norden tænker man på sin sundhed
i norden er man stiv af sundhed
i norden har man ret
i norden viger man ikke en tomme
i norden
i norden
tar man til syden
hvor de rigtige mennesker har rigtige katte
rigtige lus
rigtige tænder, sår, modsætninger
man mødes de rigtige steder og holder rigtige fester
hvor det rigtige blod bruser
alle kender hinanden
fjernt fra varmedunk og medisterpølse.

(Benny Andersen)

Benny Andersen ironiserer groft med norden ved at sige: varmedunke og medisterpølse. Vi nordboere lever i en tryk, indesluttet, måske lidt kedelig tilværelse, hvor tankerne mest drejer sig om mad og velvære.

Senere siger han: vi har kræft, snue og misundelse –. Ved at kæde dette sammen, sidestiller han ondartede lidelser med banale som snue og forkølelse. Vi har en tendens til at gå uden om pytterne, d.v.s., vi springer over, hvor gærdet er lavest, vælger den bekvemste løsning. Egentlig en stor flok selvglade egoister, som kommer let gennem tilværelsen, evt. på bekostning af ringere stillede.

»Vi går uden om statuerne« – uden om hinanden, kommer ikke hinanden ved, har nok i vort eget. »Statuerne« symboliserer også

fortiden, og ved at gå uden om den glemmer vi grundlaget for, at vi egentlig har det så godt i Danmark.

I norden tænker man meget på sundhed! Man drikker mælk, som indeholder mange vitaminer. I syden tænker man ikke så meget på fremtiden, men lever i nuet, drikker vin og er glade.

»I norden har man *ret*«. Ja – de stærkeres ret. De svage, dem med uretten, står sig vist bedst i at følge *vort* eksempel!?

I modsætning til norden, hvor alt er kedeligt og trivielt, i hvert fald som jeg læser Benny Andersen, står syden som en klar kontrast. Her er alt »rigtigt«. De »rigtige« mennesker bor i »rigtige« huse, har »rigtige« børn og husdyr, »rigtige« øjne. »I syden elsker, skændes, lever, fløjter og dør man for åbent tæppe«. *Her* kan et ensomt menneske ligge død i sin lejlighed i ugevis bag en lukket dør, fordi vi ikke kommer hinanden ved!

Det var noget om, hvilke tanker digtet satte i sving hos mig. Jeg kan kraftigt anbefale jer alle ind imellem at slukke for TV og begynde at læse. God fornøjelse!

God jul og godt nytår til alle, jeg kender!
Birgit Aagaard

Kære Anna

I forbindelse med dansk-undervisningen fik 10 A følgende stile-opgave:

»En ung kvinde (18-årig) bliver gravid udenfor ægteskab. Faderen til »barnet« er ukendt. Ved en lægeundersøgelse bliver det konstateret, at kvinden har AIDS.

Vurdér ud fra disse kendsgerninger om kvinden bør få foretaget en abort (uanset lovgivningen på dette område). Du kan evt. formulere det som et svar til kvinden, hvori du argumenterer for og imod en abort«. Som hjælp til besvarelsene fik eleverne et blad med oplysninger om AIDS. En af besvarelsene lød således:

Kære Anna

Dit liv står i ruiner, du har ikke mere at leve for og gør det heller ikke. Hvis du vidste hvor mange, der står i en lignende situation ville du græmmes og måske prøve at finde meningen bag al den elendighed. Jeg kan af gode grunde ikke fortælle dig meningen, og det ville være for billigt at bilde dig ind, at det er naturen, som kræver sin ret, Guds vilje eller lignende floskler.

Jeg formoder, at du bedre end jeg kan fortælle, hvad liv er. Jeg ved fra andre mennesker, at når man står så tæt ved døden og livet ikke mere er en kendsgerning, ser man på livet med andre øjne. Man ser livet i øjnene, gennemskuer det, forguder det! Man får lyst til at starte forfra og med den store erfaring man har, bilder man sig ind, at hvis man havde chancen, ville man leve for livet og have livet for at leve det!

Tænk at kunne give et andet menneske muligheden for dette. Hvilken storslået tanke! Tænk at stå midt i ruinerne og stå i en døende krop og alligevel mærke livet vokse indeni, at føde et barn, som lever videre som en del af sig selv. Jeg tror, at det er en naturlig reaktion at tænke på den måde. Jeg tror også, at du har gjort det.

I din situation er det alt for let at forblænde sig. Da jeg ikke står

så tæt ved afgrunden, ser jeg på det med andre øjne. Du foretrækker for alt i verden livet frem for døden. Men du er ikke realist. Måske synes du, at jeg lyder kynisk, når jeg fortæller dig, at jeg mener, at det at leve et liv som dit er værre end døden. Chancen for, at dit barn bliver født med AIDS er der.

Hvis du af en eller anden grund er imod abort, er det nok på tide, at du gør dig klart, hvor stærk din modstand er. Er du i stand til at føde et barn, som, hvis uheldet er ude, vil lide under samme skæbne som din?

Det er forfærdelig pinefuldt at stå i din situation. Men du bliver nødt til at se kendsgerningerne i øjnene og træffe en beslutning. Der kommer mange ting ind i billedet, og jeg forstår dig, hvis du ønsker at lægge ansvaret om beslutningen på en andens skuldre. Jeg ville gerne hjælpe dig, men jeg er bange for, at du er den eneste, der er i stand til at træffe denne beslutning.

Kærlig hilsen Frederikke

Helle Jacobsen (elev 87/88)

Tanker i anledning af et digt

For ikke så længe siden genfandt jeg en digtsamling, som jeg havde fået af en lærer på Ringe Efterskole, da jeg for 11 år siden forlod skolen.

Digtene er skrevet af Viggo Stuckenberg omkring år 1900 til hans kone, Ingeborg. Et af digtene lyder således:

Du kommer til mig og spørger
om det, som du ikke fatter,
og jeg svarer dig ud fra min viden,
og du kommer og spørger mig atter:

Hvorfor er vi mennesker usle,
hvorfor er I mænd så små,
hvorfor må alle de svigte,
som jeg trode så inderligt på?

Hvorfor dør deres hjerter og hjerne
så hastigt som dugfald for sol,
hvorfor styrter de fattigt i støvet
deres ungdoms kongelige stol?

Og jeg ser i dine øjne en jammer,
så dyb som livsens forlis,
og jeg ser i dit øje en stolthed,
hvid som snefjældes is;

jeg ser i dit øje dit hjerte
stirre mod de højeste bjerge,
og jeg glemmer de hule dale
og alle krybende dværge.

Digtet fangede min opmærksomhed, og i første omgang vidste jeg ikke hvorfor. Det synes at være udtryk for en mands kærlighed til sin kvinde, der ganske naivt spørger ham om, hvad hun ikke forstår og blåøjet ser op mod bjergets tinder. Men så slog det mig, at det slet ikke var det, digtet drejede sig om. Kvinden er netop ikke svag og naiv, men ser lysende klart elendigheden omkring sig – de usle mennesker. Hun ser og føler jammeren, og alligevel vender hun sig i stolthed mod de høje bjerge. Hvorfor? Digtet giver intet svar, og måske er sagen netop, at der intet fornuftigt svar er. Der er grund til at jamre over elendigheden, men der er ingen fornuft i at trodse den håbløse situation og se fremad. Men hun gør det.

Mennesket har en utrolig evne til at ville overleve, selv om situationen ser håbløs ud. Men der står intet i digtet om, at kvinden vil overleve eller leve trods elendigheden. Hendes håb er tilsyneladende ikke grundet i vilje. Hendes blik er ganske vidst stolt, men det er hjertet (følelsen), der ser opad.

Kvindens reaktion er altså hverken bestemt af fornuft eller vilje, men netop ikke bestemt af noget. Den er der bare. Men det betyder ikke, at reaktionen ikke er vigtig. Den er altafgørende, fordi den bringer hende ud af håbløsheden og gør hende stærk. Derforuden har det betydning for manden, der på grund af hendes håb heller ikke ser sin verden så håbløs.

Vi vil så gerne have styr på vores tilværelse, og det lykkes også for os langt hen ad vejen. Men måske er det således, at de ting, som virkelig bærer vores liv, kan vi netop ikke selv styre. Vi kan nok fortrænge og forskyde tankerne om alle de forfærdelige ting i verden. Men det kniber, når vi, samtidig med at vi konfronteres direkte med elendighederne, skal tro på, at det kan være anderledes, skal se gennem elendighederne over på den anden side. Der er det ikke nok at ville for at kunne. Men vi har brug for, at det kan lade sig gøre udenom viljen og fornuften, som vi ser det hos kvinden i digtet.

Glædelig jul og godt nytår
Ingeborg Sebbelin

Glæden ved at arbejde med tørrede blomster

Arbejdet med tørrede blomster er ikke en ny ting. Helt tilbage til det 17. århundrede fyldte man tørrede blomster og blade i små poser og æsker og anbragte dem i skuffer og skabe, for at give en vellugtende duft, man bandt endog små buketter af tørrede blomster, som man bar på sig for at beskytte sig mod pest.

I det 19. århundrede var der botanikere, som rejste verden rundt for at søge efter planter, der var velegnede til at tørre, og der blev lavet store, smukke samlinger af pressede blomster, blade og siv, samt tørrede blomster til dekorationer.

I begyndelsen af 70-erne begyndte man selv herhjemme at dyrke blomster til tørring, såsom statice, evighedsblomster og forskellige græsser.

Vi har i år på økologiholdet arbejdet med tørrede blomster. Vi

startede med at gå ind i skoven og finde egnede ting såsom blomster, blade, græsser, frugtstande og kogler, endv. naturlige træstammer til at arrangere tingene på. Vi gav så nogle tips til, hvordan det kunne gøres, men det varede ikke længe, inden eleverne fik sat fantasien i sving, og det var helt utroligt, hvilke resultater der kom ud af det.

Naturen selv må vise os vejen, når vi arbejder med blomster, det gælder både friske og tørrede.

Det er en fantastisk afslappende beskæftigelse; man glemmer helt sine problemer i det øjeblik, man går i gang, og det at skabe ting, man har hentet direkte ude i naturen, er i sig selv en oplevelse, og det er kun ens egen fantasi, der sætter grænser.

De bedste ønsker om en god jul samt et godt nytår.

Astrid Hansen

Verden og dig

Den store verden bliver mindre – hver dag bringer aviser og TV store og små glimt ind i vore stuer om blandt andet hungersnød og naturkatastrofer forårsaget af mennesker.

Det er »tragikomisk«, at man kan tale så meget og længe om tingene og have så mange beviser for, at det vi gør, er forkert, så der spredes død og ulykke ved, at vi fortsætter.

Det bliver ikke bedre, før vi begynder at tænke økologi-økonomi fremfor bekvemmelighedsøkonomi og erkender ansvarligheden overfor alt levende på jorden.

Vi ved jo alt for godt, hvor meget vi er i stand til at ødelægge – lægge øde, men så sandelig også, hvor meget vi vægrer os ved at bruge de nødvendige midler til at rette op på de ødelæggelser, vi allerede har forvoldt.

Man må erkende, at vi har forvaltet vore pund dårligt. Det kan enhver se, og det hjælper ikke, vi siger: det er jo langt væk, eller det sker jo ikke her, så det må være deres egen sag – for det er at holde frihjul.

Det er vi danske gode til – også i de nære ting. Herved bliver dit ansvar større.

Venlig hilsen
Jens Peder

*Lærere og personale
ønsker alle en glædelig jul
og et godt nytår.*

Verden er så stor så stor...

Fra januar til oktober 1986 var Niels Kjær ansat som medhjælper på skolens gård og havde praktisk arbejde samt tilsyn med elever.

Midt i oktober tog vi afsked med Niels, da han skulle 13 mdr. på jordomrejse.

Turen gik først til Thailand, hvor han opholdt sig en uge og så forskellige attraktioner. Derefter videre til New Zealand, hvor han arbejdede hos en frugtavlser i 6 mdr.

Derefter gik turen over Fiji-øerne og Hawaii og videre til USA, hvor han skulle arbejde hos en frugtfarmer i staten Washington resten af tiden. I sin fritid har Niels rejst rundt og set og oplevet meget. En af de store oplevelser var vildmarksturen i Alaskas bjerge, som varede 3 uger.

Niels har lige sat benene på dansk grund igen, og vi glæder os til at høre om hans rejseoplevelser.

Niels på udflugt i New Zealands bjerge.

Vi rækker efter lige ret

Tekst: Eva Chortsen

Musik: Bjarne Korsgaard

Vi rækker efter lige ret for alle,
en håndfuld tryghed til en broget flok.
Vi kræver ikke mer end broderparten,
at dele så at hver og en har nok,
hver og en har nok.

At kunne have kræfter i reserve
til kamp for dem, som verden gør fortræd,
lidt overskud af varme til et venskab
med dem vi deler håb og hverdag med,
håb og hverdag med.

For vi har allesammen børn, der venter.
For deres skyld står mange ting på spil,
for de er både her og nu og fremtid
og gudebørn, vi henter måner til,
henter måner til.

Og de skal ikke arve førsteretten
til det, som ingen gider røre ved,
fordi vi sætter døde ting til verden,
som bryder vores liv og helbred ned,
liv og helbred ned.

Nu vil vi tænke liv og ikke bindes
uvidende til vækstens totempæl.
Vi er dog alle født med samme undren
og brug for glimt af søndag i en sjæl,
søndag i en sjæl.

Og jorden er den samme for os alle.
De samme krige hindrer vores fred.
Den samme dumhed ødelægger livet
og alt, hvad vi skal gro og trives ved,
gro og trives ved.

Vi rækker efter mer end arbejdsdage
og timer, der får lugt af vores sved.
Vi rækker efter noget, der er større
og rummer det, som liv kan næres ved,
liv kan næres ved.

I dansktimerne har vi arbejdet med denne sang af Eva og Bjarne, og jeg tror, at budskabet er vedkommende også for årsskriftets læsere, og derfor vil jeg med denne sang ønske årsskriftets læsere *en glædelig jul og et godt nytår.*

Hilsen
Asger m. familie

Grænser – ansvarlighed

Sammen med en gruppe elever, arbejder jeg i øjeblikket med emnet vold. Vi prøver at belyse vold i det samfund, vi lever i. – Hvad er vold? Hvorfor har vi vold? Hvad sker der med offeret? Hvad sker der med voldsmanden/kvinden.

Det førte os ud i en snak om os selv. Hvad er det, der gør, at nogle bliver voldsmand og andre ikke? Hvad er det for forpligtelser, vi har overfor hinanden? Overfor hvem er det, vi skal vise ansvarlighed? – Pludselig handlede det slet ikke længere om vold, men om at være mennesker, og hvad der gør os til de mennesker, vi er/bliver.

Vi drøftede længe og uden, at vi alle blev enige, om det er godt eller dårligt kammeratskab at dække over en kammerat, der overtræder skolens regler. Hvem hjælper man ved at tie stille? Så vidt jeg kan se: Ingen. Hvem hjælper man ved at sige til kammeraten (det er der alt for mange, der slet ikke tør): Du er på galt spor. Ja, kammeraten selvfølgelig. Det kan vi sagtens se, når vi står udenfor og betragter episoderne. Hvem hjælper man ved at sige det til en af os (de voksne). Ja, også kammeraten. Men, men, men er det ikke at sladde? Og er det ikke forkert at sladde? Er det ikke det, vi altid har lært? Med dette som udgangspunkt lavede vi et tankeeksperiment. Vi forestillede os et barn, der ikke fra fødsel og resten af livet lærte om de love, regler og usynlige grænser, langt de fleste af os har indbygget i rygmarven. – Hvordan skulle dette barn, denne unge eller denne voksne vide, hvad der var ret eller uret? – Nu begyndte vores dilemma for alvor. Skulle vi nu pludselig til at være hinandens dommere? Her blev vi til gengæld hurtigt enige: Det var slet ikke det, det handlede om. Men hvad var det så?

Vores snak i gruppen førte os vidt omkring og førte ikke til nogen løsning, men den satte en masse tanker i gang. Nogle af dem kommer her: Det er vigtigt, at vi får fortalt vore børn om ret og uret, og at vi viser dem grænserne, og ikke hele tiden flytter hegnspælene, så vi tilsidst står i vand til halsen. Det er lige så væsentligt, at de kender

konsekvenserne ved at overskride grænserne, ja, at de i det hele taget mærker, at det *får* konsekvenser. Først da har de/vi noget at forholde os til. Først da kan vi drages til ansvar. Først da finder vi ud af, at det begynder hos os selv, det med ansvarligheden, og ikke i samfundet (der altid står parat til at tolkes som en abstrakt størrelse, men i virkeligheden hele tiden peger tilbage på os selv), hos regeringen eller nogle andre. At det at en forseelse ikke bliver opdaget ikke er ensbetydende med, at den aldrig har fundet sted.

Nu skal alt dette ikke tolkes som nogen løsning på, hvordan vi afskaffer volden, det var jo blot *det* udgangspunkt, der i vores gruppe førte os rundt om os selv. Rigt, spændende, engagerende og tankevækkende.

Vi ønsker Jer alle en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Kærlig hilsen

Karen, Anne, Ole og Irene

Praktikantbesøg i de manuelle fag

Først i november sidste år havde vi den fornøjelse at have 4 praktikanter fra Håndarbejdets Fremme i København. De var hos os i 2 uger. Da de er under uddannelse som håndarbejds lærere, var det en selvfølge at de skulle følge nogle af de manuelle fag på Ringe Fri- og Efterskole. De deltog bl.a. i beklædningssyning, håndarbejde, vævning, formning og drama.

I håndarbejds- og beklædningstimerne var oplægget følgende: stoftrykfarve malet på vådt stof, hvilket resulterede i farvefelter med flydende overgange. En god portion binder (farvefortynder) i de blandede grundfarver gav nogle fantastisk flotte pastelfarver.

En anden spændende opgave eleverne afprøvede var afdækning med tape i forskellige bredder på hvidt stof, hvorefter de u-dækkede felter blev udfyldt med forskellige farver, påmalet med pensel.

I dramatiserne blev der lavet gibsmasker, som eleverne dekorerede med forskellige materialer, bl.a. tyl, perler, stof, glimmer, silkepapir, maling m.m. Det blev til 10 vidt forskellige og individuelle masker. Om aftenen blev håndarbejds- og formningslokalerne forvandlet til tekstilværksteder, hvor de øvrige elever fik tilbud om at deltage i stofmalingskunsten – det blev til mange flotte produkter. Puder, tørklæder, dækkeservietter, grydelapper og sågar en julekalender blev der lavet.

Alle tingene blev samlet den sidste dag, og håndarbejdslokalet blev omdannet til udstillingslokale. Samtlige elever blev inviteret til ferniseringen og der blev trakteret med »vin« og håndmadder (kartoffelchips).

Praktikanterne deltog også i nogle håndarbejdstimer i friskolens 6. klasse. Der blev lavet 2 hold, med henholdsvis 6 og 7 elever i hver gruppe. Hver elev fik et stykke stof (20 × 20 cm). Opgaven gik ud på at brodere et træ. Hver elev syede på deres stykke stof og efter hver 5. minut skulle der skiftes stof, så alle på holdet bidrog med deres

Hans-Henrik påfører maling med pensel på vådt stof.

Marianne i kamp med strygejernet.

Et tørklæde lufttørres.

*Arbejdet monteres.
Dyb koncentration.*

*Emma dekorerer
gibsmasken.*

*10 vidt forskellige
gibsmasker.*

individuelle broderier. Det kom der 13 fine broderede træer ud af, monteret til et vægtæppe, som pynter en af væggene i friskolen.

En tak til de 4 praktikanter, Christine, Mette, Bettina og Rie, som gav os nogle spændende ideer og timer på vor skole.

*Glædelig jul
Gitte Elbæk*

*Friskoleeleverne i
færd med at brodere
træer.*

*Stolte elever viser
deres broderier
frem. Praktikanter-
ne i 2. række fra
oven.*

Barsel 1986/87

I løbet af året fik skolen inspiration udefra i form af flere barselvikarer. Foruden denne inspiration sikredes friskolen 6 nye elever.

Kærlig hilsen og på JULEKIK
(fra venstre)

Andreas, Morten, Karen, Ida, Ditte og Sune

Elevhilsener

10 års jubilæumsårgangsdelegeret

Jeg fik også lige lyst til at skrive et par ord om den tid, der gik alt for hurtigt.

At jeg tog på efterskole skyldtes mange ting. Først og fremmest den folkeskole jeg gik på, skiftende vikarer, og at jeg var lige knap så moden som mine jævnaldrende og let ordblind m.v.

Men også kammeratskabet var dårligt, var kommet ind i en dårlig forsamling, og jeg synes, i netop den alder bliver man utrolig præget af sine kammerater, og det er jo også den tid, hvor det er utrolig vigtigt, at man kommer på rette spor. Alle disse ting blandet sammen gjorde, at jeg heldigvis blev tilmeldt en efterskole, og heldigvis blev det Ringe. Den gav noget af det, jeg søgte, nemlig fællesskab, og at man fik prøvet nogle forskellige ting og fandt ud af, at man sagtens kan bruges til noget. Det mener jeg, er grobund for at komme videre i dette samfund. Efter dette år blev det til to ekstra år på denne skoleform, Nordfyns i 9. klasse, og til sidst Ringe. Nå, efter skole skal man jo ud til den barske virkelighed. Landmandsuddannelsen var begyndt, først lige på grundskole på Korinth (det hold, som aldrig blev møt, vi spiste efter jungleloven).

Praktik skal der jo også til for at blive en god bonde, så de næste par år gik. Pludselig meldte værnepligten sig, så Odense blev rammen om de 9 mdr. Jeg fik sparet en masse penge sammen, og da en af mine søskende og mine forældre havde besøgt Israel, blev jeg lokket derned i et kibbutzophold, tre dejlige mdr. Jeg var på det tidspunkt tilmeldt Viborg gymnastikhøjskole og måtte efter dette kibbutzophold hjem og tjene penge.

Efter højskoleopholdet var der jo ikke den ting, man ikke kunne, men jeg faldt dog ned på jorden og valgte at få den sidste praktik for derefter at tage på afsluttende driftslederskole på Høng 86/87.

Jeg fortsatte i sommer som fodermester på skolens kvæggård. Skolen kørte i sommerperioden et forskolehold 2 mdr., her skulle jeg

undervise i praktiske ting + en lille smule teori. Efter denne dejlige omgang var jeg fast besluttet på, at mit fremtidig virke skulle være: »efterskolelærer«, så jeg har søgt ned på Den frie Lærerskole ved Ollerup, til aug. 88, skal til samtale efter nytår. Jeg sluttede som fodermester først i oktober, idet da begynder nyt hold driftledere (passer selv dyr og mark samtidig med undervisningen). Hvorfor så ikke prøve at komme ud i erhvervslivet, nu er jeg at finde på Odense palledepot, ansat som altnuligmand. Vi ses! Mange kærlige hilsner, »svoger«.

Ebbe Finn Hansen

— — —

Det er med beklagelse, at jeg har modtaget meddelelsen om, at Gunnar Kjær trækker sig tilbage fra embedet som forstander for Ringe Efterskole. Ikke fordi jeg ikke under Kjær at blive fritaget for den byrde, det selvfølgelig er, at lede en efterskole. Men fordi jeg kunne have undt kommende elever på Ringe Efterskole at lære dette, på samme tid særprægede og fantastiske menneske, at kende.

Når jeg tænker tilbage på min tid på Ringe Efterskole, og minderne passerer for det indre øje, kan jeg ikke undgå at støde på herren med den hvide »løvemanke«. Gunnar Kjær er for mig indbegrebet af Ringe Efterskole. Det hænger selvfølgelig sammen med, at jeg i mit 10. skoleår, det andet på Ringe Efterskole, i 77/78, kom helt tæt på Kjær. Jeg havde den fornøjelse, sammen med nogle få andre elever, i perioder, at opholde mig på Kjærs sommerlandsted på Lange-land. Her lærte jeg ham at kende som andet end en »skrap« skoleleder.

Det bliver svært for den kommende forstander at tage over efter Gunnar Kjær. Ringe Efterskole bliver ikke den samme skole at gæste, uden Kjær. I forvejen synes jeg, at skolen har mistet noget af sin intensitet, med dens vokseværk. Men det hører vel tiden til.

Jeg vil gerne på denne måde overbringe min hilsen og håb for fremtiden, for Gunnar Kjær med familie.

Med venlig hilsen, en Kjær fan

Jørgen Jensen

75/76-77/78

Kære gamle skole/kammerater fra 77-78

Jeg blev faktisk hel varm om hjertet, da jeg modtog brevet fra skolen, tænke sig, at det er 10 år siden, vi gik i Ringe – men jeg kan fortælle så meget som, at de 10 år, der er gået, absolut ikke har været kedelige.

Jeg tog min handelsskoleeksamen året efter i Odense, og kom i lære i en tøjforretning, alt gik bare som det skulle, så prøvede jeg lykken i Fredericia (uden held) og kom tilbage til Odense (Langesø), fik mit gamle job tilbage MEN – jeg havde ikke tænkt mig at stå i forretning hele mit liv. Jeg var så heldig at få job på et distriktsblad med salgsområde i det nordfynske, og det kendte jeg jo, der er jeg så nu, jeg er meget glad for det, jeg koncentrerer mig stadig om salg – men på en anden måde.

Jeg vil slutte med en STOR opfordring til alle fra 77-78. Tá jer nu lige sammen, det er helt flovt at skulle skrive her, at jeg tror at vi er den årgang, der har været dårligst repræsenteret til elevmøderne gennem årene. – Vis nu lige, at det kan lade sig gøre at finde til Ringe – *Vi ses.*

Med kærlig hilsen

Lene Møllegård Kristensen
Blæsbjergvej 52, 5462 Morud
Tlf. 09 96 45 94

— — —

Hej kammerater og lærere årgang 1977/78

Ja, så er der gået 10 år, siden vi var elever på Ringe Efterskole.

Det er dælme gået hurtigt. Jeg tænker tit på den dejlige tid, vi havde sammen.

Men lidt om hvad jeg har oplevet, siden vi forlod R.E.

Da vi kom hjem fra R.E. var jeg i huset i 3 måneder, men det var ikke lige min kop the. Derefter arbejdede jeg på fabrik, og derefter kom jeg på Sønderborg Handelsskole. Efter endt EFG basisår, kom jeg i lære på vort lokale Turist/rejsebureau i 2 år. Da min læretid var færdig, kunne jeg desværre ikke blive der, sådan går det jo desværre tit.

I januar 1983, blev jeg syg, en muskelsygdom, som bevirker, at mine muskler bliver hurtigt trætte og kraftløse. Ja, og så kørte møl-

len, med en masse sygehusophold og masser af medicin, for til sidst at blive tilkendt førtidspension. Og det skal jeg blive ved med at have, for sygdommen er kronisk.

Nå, men pyt. Jeg har et godt humør, og mange interesser.

Jeg er blevet gift med en dejlig mand, vi har ingen børn, og vi skal heller ingen have, vi har en stor hund i stedet.

Jeg håber at høre fra nogle af jer. Kik endelig forbi, hvis i har lyst.

Kærlig hilsen

Kirsten Øhlenschläger Hansen
(født Madsen)
Drejøvej 14, 6430 Nordborg, Als
Tlf. 04 45 47 30

— — —
Ja, så er det jo tiden igen. 10 år er gået siden mit sidste skoleår på Ringe Efterskole. For 2 år siden måtte jeg jo også fatte pennen, da over det 10 år siden at jeg gik i 8. kl. på Ringe Efterskole. Dengang blev jeg, lige som denne, noget overrasket, kunne det virkelig passe, at der var gået 10 år siden dengang. Et blik på kalenderen og en ekstra kontrol af ens alder, fik mig dog overbevist, der var gået 10 år. Men hvorfor skulle man ikke lade sig overraske af denne detalje, når man nu, år efter år, lader julen komme bag på sig. Der er jo dog kun et år i mellem.

Når man sådan sidder, og skal tænke tilbage på, hvad man har foretaget sig i de sidste 10 år, kan det for mit vedkommende godt knibe med at finde detaljer, som er interessante for andre. Jeg kan med det samme røbe, at det ikke er de store reaktionære, anarkistiske udfoldelser, det er blevet til i de 10 år. Jeg vil nærmest sige, at jeg er faldet i det borgerlige hak, men det har jeg det også helt fint med.

Straks efter opholdet på Ringe Efterskole gik jeg i lære som gartner, inden for linien, Grøntsager i Væksthus. 3 år i 2 forskellige gartnerier + ½ år på skole i Søhus, skulle der til inden jeg kunne få papir på, at jeg var gartner. Herefter havde jeg mange planer for fremtiden, men på gartnereskolen havde jeg mødt Kisser, og hende fik jeg overtalt til at købe hus sammen med mig i Ellinge, på østfyn. Gift blev vi for 2½ år siden, børn har vi ingen af, men 2 store New-

foundlændere, rundt regnet 130 kg hund. For øjeblikket dyrker jeg en del min store lidenskab, at spille volleyball.

Dette var i grove træk, hvad jeg synes I skulle vide om de 10 år, der er gået. En hilsen til jer alle fra årg. 77/78, samt til 75/76, vil jeg sende jer. Men jeg håber da, at vi ses til elevmødet, det kunne være morsomt at blive mange. Desuden en hilsen til lærerne samt andre, der føler sig berørt af denne årgang.

Mange hilsener fra

Jørgen M. Jensen,
Pårupvej 36, Ellinge
5863 Ferritslev

— — —
Kære elever fra 1977-78

Som I ved, så er vi blevet opfordret til at skrive lidt om, hvad vi har lavet de sidste 10 år.

Efter 10. kl. på Ringe Efterskole kom jeg i huset hos en dyrlæge. Det var meningen at jeg skulle være der et år, men det blev kun til 1. mdr. p.g.a. arbejdet og arbejdstiden, derefter fik jeg arbejde i en stor købmandsbutik i Tved, og der var jeg, til jeg startede på handelskolen i Svendborg i august 1979. Jeg afsluttede højere handelseksamen i juni 1982. Efter 4 mdr.'s arbejdsløshed begyndte jeg som kontorelev på Den frie Lærerskole i Ollerup. Efter elevtiden fik jeg lov til at blive et år som kontorassistent. 1. april 1986 til 27. oktober 1986 gik jeg igen arbejdsløs. I den periode hjalp jeg nogle af mine venner med at lave et hus i stand. Arbejdsløshedsperioden var ikke slem, fordi jeg vidste, at jeg skulle starte på Gerlev Idrætshøjskole den 27. oktober 1986. Jeg gik 30 uger (7½ mdr.) på Gerlev Idrætshøjskole, og i den tid fandt jeg ud af, at jeg ville være lærer i idræt og måske håndarbejde, så jeg er på nuværende tidspunkt igang med en 1-årig idrætslærer uddannelse på Paul-Petersen's institut i København (instituttet er 111 år gammelt).

Jeg opfordrer alle fra elevårgangen 1977-78, til at møde op til elevfesten den 4.-5. juni 1988, så vi kan se, hvordan vi ser ud i dag.

Mange hilsener og knus

Lone Nielsen
dengang: Svendborg
nu: København

Meddelelse fra Elevforeningens bestyrelse

Ovenpå skolens jubilæumsår i 86 har elevforeningen haft et roligt år i 87.

I det forløbne år er to trådt ud af bestyrelsen. Disse er Birgit Aagaard og Søren Skov Johansen. Birgit Aagaard har siden 1970 været kasserer i bestyrelsen og har her udført et stort stykke arbejde. Søren S. Johansen har været med i bestyrelsen siden 82 og har siden 83 været formand her. Han kom i 85 i skolens bestyrelse, hvor han stadig sidder. Elevforeningens bestyrelse vil gerne sige dem mange tak for deres arbejde.

I elevforeningens bestyrelse:

Ingeborg Sebelin

Niels Nyholm

Lars Liengaard

Connie Madsen

Lars K. Hansen

I stedet for Birgit Aagaard og Søren S. Johansen er Lars K. Hansen og Ingeborg Sebelin indtrådt i bestyrelsen.

Alle ønskes glædelig jul og godt nytår
Bestyrelsen

I skolens bestyrelse:

Søren Skov Johansen

Niels Nyholm

Elevmødet 1988

Elevmødet vil blive afholdt:
d. 4. og 5. juni 1988.

Indbydelse vil blive udsendt til alle medlemmer.

Gunnar og Kirsten Kjær har meddelt at ville træde tilbage som forstanderpar på Ringe Efterskole sommeren 1988.

Mød derfor op d. 4. og 5. juni og benyt lejligheden til at være sammen med dem som forstanderpar en sidste gang.

Driftsregnskab 1986/87

Indtægter:

Elevmødet 1986	15880,00
Salg af årsskrifter	6425,00
Renteindtægter	4638,61
Renter, giro	29,61
Kursgevinst	1077,50
Samlet indtægt	<u>28050,72</u>

Udgifter:

Musik, elevmøde	1533,00
Festtegn	69,00
Årsskrifter	19919,10
Mindesten + stenhugger	2268,80
Transport af sten	220,00
Gave, Anette og Niels Nyholms bryllup	157,50
Befordring, best. møder	934,00
Giroblanketter	168,36
Kuverter	835,70
Samlet udgift	26105,46
Årets overskud	1945,26
	<u>28050,72</u>

Status pr. 20/5-1987

Aktiver:

Kassebeholdning	759,60
Girobeholdning	279,98
Bankbog	1983,65
Statsobl. (31/12-86)	28637,50
Garantbeviser	13000,00
Bikuben invest (31/12-86)	15825,00
Samlede aktiver	<u>60485,73</u>

Passiver:

Formue ved begyndelse	58540,47
Årets overskud	1945,26
Formue ved slutning	<u>60485,73</u>

Ringe, den 20. maj 1987

Birgit Aagaard

Regnskabet gennemgået og fundet i orden.

Ringe, den 29. maj 1987

Lisbeth Rostgård/Robert Hune-Rasmussen

Elevliste 1987-88

Abrahamsen, Marit, Muslingevej 5, 5240 Odense NØ
Albertsen, Anne Sofie Skov, Vibækklund 7, 8400 Ebeltoft
Albertsen, Palle, Søndergade 15, 6040 Egtved
Andersen, Bo Feldborg, Hestehøjvej 159, 5260 Odense S
Andersen, Dorte, Bøgevænget 16, 5771 Stenstrup
Andersen, Jette, Reberbanen 53, 5960 Marstal
Andersen, Kirsten L., Langdyssevej 20, 5863 Ferritslev
Andersen, Michael Gram, Glarmestervej 30, 5700 Svendborg
Andersen, Morten, Torpevej 12, 5900 Rudkøbing
Andersen, Seeri Wammen, Helgenæsvej 97, 4700 Næstved
Bau, Berit, Nyvej 63, 5690 Tommerup
Birk, Helle, Elmkær 4, 4534 Hørve
Bormlund, Jinny, Stenløsegyden 2 a, 5792 Årslev
Bøgedal, Maria, Bækholmen 44, Odense
Bøgelund, Lars, Egilvej 21, Højstrup
Christensen, Heidi, H. Stengårdsvej 13, Fåborg
Christensen, Jesper Mayland, Daltoften 93, Agedrup
Christensen, Rikke Kolle, Kærnehøjvej 66, Odense
Christiansen, Brian H., Sybillesvej 7, Korinth, Fåborg
Danevig, Martine, N. Erlings Alle 4, 5250 Odense
Dreyer, Jens, Middelfartvej 432, 5491 Blommenslyst
Erlund, Henrik, Skovbrynet 28, 5260 Odense S
Frederiksen, Tanja, Brahesvej 6, Svanninge, Fåborg
Glesner, Bob R., Røjle Bygade 96, 5500 Middelfart
Greve, Jens R. G., Møllevænget 54, Voldum, Hadsten
Hansen, Allan Bjørn, Fraugde Byvej 20, 5220 Odense SØ
Hansen, Grethe Nymark, Havreballevej 47, Otterup
Hansen, Jørgen Ulrik, Præstemarken 9, V. Skerninge
Hansen, Klaus, Højløkkealle 49, 5270 Odense N
Hansen, Merete Bo, Andebøllevvej 183, Vissenbjerg
Hansen, Stine Tveden, Himmerigsgårdsvej 7, Ollerup

Hansen, Søren, Sdr. Højrupvejen 104, 5750 Ringe
Hansen, Tina, Klintebjergvej 28, Otterup
Hansen, Tine Bjerg, Damgårds Alle 99, Kerteminde
Hansen, Ulrik A. Kirk, Østparken 93, Odense
Henriksen, Allan Bay, Østparken 161, 5220 Odense SØ
Hollese, Anette, Middelfartvej 48, Skovby, Bogense
Holm, Klaus, Fjordholmen 28, 5240 Odense NØ
Holm, Stinus, Højager 128 C, Jelling
Høyer, Lars, Kattrupvej 19, 8751 Gedved
Iversen, Kasper Kappel, Englerupgade 27 b, 4060 Såby
Jacobsen, Helle, Høgelsbjerg 23, 6200 Åbenrå
Jensen, Hans Erik, Frederiksbergvej 46, 5600 Fåborg
Jensen, I. Maria Ljungbo, Risvangen 13, 5210 Odense
Jensen, Lene Riber, Egilsvej 97, 5210 Odense
Jensen, Peter, Østergårdsvej 8, 7080 Børkop
Jensen, Søren Aaskov, Skovmærksvej 23, V. Skerninge
Jensen, Vicki, Gl. Landevej 66, Middelfart
Johansen, Anne, Rugvænget 21, 4900 Nakskov
Johansen, Kenneth, Kørupvej 27, 5450 Otterup
Jørgensen, Carsten, Eckersbergsvej 14, Odense
Jørgensen, Mikael, Torpegårdsvej 45, Årslev
Kamph, Henrik, Rensdyrløkken 61, Odense
Klausen, Mette Bisgård, Engvangen 11, 5592 Ejby
Knudsen, Heidi, Skrænten 13, Hosby, Juelsminde
Knudsen, Torben Stensdal, Ellehaven 15, Tommerup
Kornbæk, Lotte Geilager, Skovlod 8, Høruphav, Sønderborg
Krage, Peter, Lødekæret 5, 5485 Skamby
Krämer, Thomas B., Enighedsvej 8, 5672 Broby
Langsig, Janus Y. S., Hjortespringsparken 29, Herlev
Larsen, Kirsten, Fruestuevej 81, 5700 Svendborg
Larsen, Lene, Klintholmvej 32, Hesselager
Larsen, Susanne, Hedeskrænten 31, Viborg
Larsen, Søren, Husby skole, 5592 Ejby
Lorenzen, Mette, Slåenhaven 36, 5240 Odense SØ
Laycock, Emma, Birkevej 9, Langeskov
Lousen, Anne-Dorrit L., Fåborgvej 201, 5700 Svendborg

Lydersen, Linda, Primulavej 4, 5960 Marstal
Madsen, Anton, Lykkegårdsvej 13, Vissenbjerg
Madsen, Joan Busborg, Vellingevej 41, Otterup
Madsen, Majbritt, Pilelunden 37, Langeskov
Markvardsen, Jesper, Revsørevej 17, Hesselager
Mathiasen, Hanne, Humlebivængen 17, Odense
Mejrup, Jesper de Thurah, Lindvedparken 89, Odense
Michelsen, Anne Mette, Hedeagervej 3, Tønder
Mortensen, Eshwari Sonnich, Granhaven 45, Munkebo
Nielsen, Birgit L. E., Skeelsvej 4, 5700 Svendborg
Nielsen, Martin K., Poppelvænget 15, Middelfart
Olsen, Jeanette, Vollsmose Alle 558, Odense
Olsen, Kresten F., Grønnegadevej 20, Kettinge
Olsen, Marlene Højmark, Rådbjergsvej 9, Jyderup
Olsen, Yvonne Åse, Løkkehøj 2 e, st., Søndersø
Pedersen, Anne Dorthe R., Strandholtvej 50, Odense
Pedersen, Bettina D. B., Vollsmose Alle 530, Odense
Pedersen, Bo Guldager, Bøgegårdsvej 47, Søndersø
Pedersen, Jacob Kærhus, Nørrestrandsgade 47, Horsens
Pedersen, Majken, Vollsmose Alle 560, Odense
Pedersen, Ulrich, Nørremarksvej 69, V. Skerninge
Petersen, Peer Brian, Gerskovbygade 19, 5450 Otterup
Rask, Majbritt, Kirkebjergvej 31, Glamsbjerg
Rasmussen, Anne Dorthe, Ø. Hæsingevej 1, Fåborg
Rasmussen, Kevin S., Mensalgårdsvej 27, Odense
Rasmussen, Pernille M., Ringevej 15, Skamby
Risager, Lone, Elmealle 16, V. Nebel, Egtved
Simoni, Karina, P. Willemoesvej 17, Odense
Skytte, Susan, Bobjergvej 32, Stenstrup
Sundberg, Rikke, Teglværksvej 22, Gudbjerg
Thrane, Peter, Rs. Rask Alle 59, Odense
Vadgaard, Torben Henning, Røjle Bygade 125, Middelfart
Villadsen, Jan Falk, Lumbyvej 13, Årslev
Winkler, Lars, Moltkestr. 26 D, 2390 Flensborg